

Αββάς (άγιος) Ησαΐας ο αναχωρητής: Βιογραφία & εισαγωγικά σχόλια από τη Φιλοκαλία

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

imδφγκληίλδκφage

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ο όσιος πατέρας μας Ησαΐας ο Αναχωρητής έζησε γύρω στο 370 μ.Χ.. Ήταν σύγχρονος του αββά Μακαρίου του Μεγάλου. Μελετώντας νύχτα και ημέρα τις θείες Γραφές, άντλησε από τις σωτήριες πηγές τους πλούσιο το νερό της πνευματικής σοφίας και έγραψε πολλούς και πάρα πολύ καλούς λόγους πάνω σε διάφορα ψυχωφελή θέματα, ώστε ν' αποτελούν ολόκληρο βιβλίο. Από αυτούς παραθέτουμε εδώ αυτόν τον μικρό λόγο, για χάρη εκείνων που επιθυμούν να προσέχουν και να φυλάγουν το νου τους. Ο λόγος αυτός διδάσκει με συντομία πως να αποκρούουμε τις προσβολές των πονηρών λογισμών, για να μη μας κατηγορεί η συνείδηση, πως να μελετούμε τα θεία και πως να διατηρούμε καθαρά τα τρία μέρη της ψυχής με κάθε αταραξία και επιτηδειότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ασκητής της εποχής του πρωτογενούς μοναχισμού της Αιγύπτου, ο όσιος Ησαΐας ο Αναχωρητής, μεταξύ των άλλων έργων του παρήγαγε και τα εικοσιεπτά κεφάλαια, τα οποία οι εκδότες της Φιλοκαλίας, ως ωφελιμότητα, ενσωμάτωσαν σ' αυτήν.

Πρόκειται για μια δέσμη πνευματικών και ασκητικών εμπειριών ενός μεγάλου ησυχαστή, που η αξία τους αυξάνεται από το γεγονός της πρωτοτυπίας τους, αφού αποτελούν άνθη του πρώιμου μοναχισμού και έχουν γραφεί χωρίς την βοήθεια της ανύπαρκτης ακόμη ησυχαστικής παραδόσεως.

Βέβαια, του οσίου Ησαΐα προηγήθηκαν ελάχιστα μεν, πλην μεγάλα αναστήματα της Ερήμου, που, ως ταπεινός, επωφελήθηκε της πείρας τους και διασταύρωσε την πνευματική του γνώση. Αλλά ο ίδιος συνεισέφερε το μεγαλύτερο μέρος από την προσωπική του εμπειρία, κατά τους πολέμους με τον διάβολο και τα πάθη, αλλά και από την μελέτη των Γραφών, όπως προκύπτει από όλο το έργο του και τα κεφάλαια «περί τηρήσεως του νοός», με τις συχνές αναφορές στις ιερές Γραφές.

Το απόσπασμα αυτό απευθύνεται σε μοναχούς, κυρίως ησυχαστές, αλλά είναι ωφελιμότητα και για τους λαϊκούς χριστιανούς, αφού και τα ψεκτά πάθη είναι κοινά, κοινή η ανθρωπολογική σύνθεση, κοινή η πίστη, κοινή η χάρη και κοινοί οι πόλεμοι από τον κόσμο, τον διάβολο και τα πάθη.

Στα εικοσιεπτά κεφάλαια γίνεται αισθητή η προσωπική εμπειρία του Οσίου, που αποτελεί και το βασικό κριτήριο της διδασκαλίας του, σε συνδυασμό με τις Γραφικές μαρτυρίες. Εξαίρει, σαν παράγοντα αντιστάσεως στις προκλήσεις των παθών και στις προσβολές των δαιμόνων, τον θυμό. Δηλαδή την εξέγερση του θυμοειδούς μέρους της ψυχής, προκειμένου να κινηθεί η ψυχή με ανδρεία κατά της επιτιθέμενης αμαρτίας. Και είναι γνωστό, απ' όλη την ασκητική γραμματεία, ότι ο κύριος σκοπός του θυμοειδούς είναι η ρωμαλέα αντίσταση και η ορμητική επίθεση μόνο κατά της αμαρτίας.

Στη συνέχεια αποκαλύπτει τις μεθοδικές απάτες των δαιμόνων, τις οποίες η ψυχή πρέπει να αντιμετωπίζει με την προσοχή, τις ασκητικές πράξεις και την προσευχή. Κι αυτά όλα είναι όσα οφείλονται να γίνουν από την ανθρώπινη πλευρά. Τη νίκη όμως μόνον ο Κύριος θα δώσει στην ταπεινή ψυχή, την οποία συνεχώς βοηθεί, υπό τον όρο ότι διαμένει στην ταπείνωση και την αυτομεμψία της.

Βέβαια, είναι αυτονόητο, ότι ο όσιος Ησαΐας θέλει τους μοναχούς και τους λαϊκούς σε συνεχή κατάσταση εγρηγόρσεως, αφού η σύσταση του Κυρίου: «Γρηγορείτε», επαναλαμβάνεται συχνά και από τον ίδιο και τους αποστόλους. Εννοείται, ότι η εγρήγορση είναι απαραίτητη όσο η ψυχή είναι ασθενής και ενεργείται από τα πάθη. Όταν όμως, με τη χάρη του Θεού, νικήσει τα πάθη και φθάσει στην μακάρια απάθεια, δια της ενοποιήσεως ψυχής, σώματος και πνεύματος, τότε η «απάθεια απολέμητός εστιν». Πρόκειται για την ίδια άποψη που διατυπώνει ο αββάς Ισαάκ, για την ειρήνη «της εν σοι τριάδος», και ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς που λέγει: «Όταν το ενιαίον της ψυχής γένηται τρισσόν μένον ενιαίον....». Αλλά του τελευταίου η άποψη είναι κάπως διαφορετική, αφού «τρισσόν» εννοεί την ουσία του νου, την ενέργειά του και τη βούληση. Πάντως πρόκειται περί κοινών εμπειριών με διαφορετική διατύπωση.

Ολόκληρο το κείμενο του οσίου Ησαΐα αποτελεί μια ασκητική υποτύπωση με προσωπική γεύση της διδασκαλίας, η οποία, μαζί με τά άλλα έργα του, τον ανέδειξε σ' έναν σημαντικό Γέροντα του αρχαίου μοναχισμού, που επηρέασε αποφασιστικά τη διαμόρφωση της ασκητικής και ησυχαστικής παραδόσεως. Με τα κεφάλαια του αρχαίου αυτού αγωνιστή των Ερήμων, βεβαιώνεται ότι η «νόμιμη άθληση» οδηγεί στις κοινές, όσο και ιδιότυπες, σαν προσωπικές, εμπειρίες και έτσι πραγματοποιείται η ακαταμάχητη «συμφωνία των Πατέρων», που αποτελεί το ύψιστο κριτήριο αλήθειας και την οποία απεργάζεται το ένα και ενοποιό Άγιο Πνεύμα.